

STUDIU CRIMINOLOGIC PRIVIND INFRAȚIUNILE DE OMOR (SIMPLU ȘI CALIFICAT) ȘI DE LOVIRI SAU VĂTĂMĂRI CAUZATOARE DE MOARTE CE AU FĂCUT OBIECTUL TRIMITERILOR ÎN JUDECATĂ ÎN PERIOADA ANILOR 2011-2015*

Prof. univ. dr. *Gheorghe IVAN*
Procuror – Parchetul de pe lângă
Înalta Curte de Casație și Justiție,
Serviciul de documentare și
statistică judiciară

Mihaiela MAXIM
Procuror – Parchetul de pe lângă
Înalta Curte de Casație și Justiție,
Serviciul de documentare și
statistică judiciară

I. Precizări conceptuale

1. Mult timp, societate umană a fost tulburată de fenomenul criminal¹, în continuă creștere, întrebări de genul: care este cauza acestuia?, cum putem să-l eradicăm sau, cel mult, să-l diminuăm? fiind omniprezente pe buzele tuturor.

* La introducerea datelor a luat parte și Grigore Voicu, procuror – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Serviciul de documentare și statistică judiciară.

¹ Conceptele cu care vom opera sunt: *fenomen criminal* (adică ansamblul infracțiunilor săvârșite; deci, faptele penale concrete, și nu cele abstracte); *crimă* (în sensul de *faptă violentă pură* care a avut ca urmare moartea victimei, aici intrând omorul simplu [art. 188 din noul Cod penal (în continuare C.pen.)], omorul calificat (art. 189 C.pen.), precum și lovirile sau vătămurile cauzatoare de moarte (art. 195 C.pen.); *criminalitate* (aceasta fiind echivalentul fenomenului criminal, dar limitat în spațiu și/sau timp ori prin natura sa; așadar, putem vorbi de criminalitate națională, criminalitate internațională, criminalitate regională, criminalitate anuală, criminalitate cincinală, criminalitate violentă etc.); *criminalul* (mai exact persoana care săvârșește o crimă, indiferent că răspunde penal sau nu); *infractor* (adică cel care a comis o infracțiune, fiind și condamnat); *inculpat* (și anume persoana față de care a fost pusă în mișcare acțiunea penală, fiind ulterior trimisă în judecată pentru a răspunde penal); *victimă* (în sensul de persoană vătămată printr-o faptă concretă); *rechizitoriu* – actul de trimitere în judecată a inculpatului și de sesizare a instanței de judecată.

Menționăm că există și *fapte violente impure* care produc moartea victimei, însă numai ca o consecință a actelor de violență având un alt scop decât cel al decesului [de pildă, violul urmat de moartea victimei, tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei (a se vedea, pe larg, Gh. Ivan, M.-C. Ivan, *Drept penal. Partea specială conform noului Cod penal*, ediția 3, revizuită și adăugită, Editura C.H. Beck, București, 2017, p. 138-142, 208-210)]; acestea nu fac obiectul studiului nostru din cauza impurității lor.

De fiind în măsură să dea în vileag personalitatea infractorului într-un mod univoc, nu intră în atenția noastră nici *faptele violente pure din culpă* [de exemplu,uciderea din culpă (art. 192 C.pen.)], mai ales cele săvârșite din greșală (culpă simplă); după cum știm, doar faptele comise cu intenție (omorul simplu și calificat) sau cu praeterintenție (lovirile sau vătămurile cauzatoare de moarte) apar ca o manifestare a punerii în executare a rezoluției criminale (a se vedea, pe larg, Gh. Ivan, M.-C. Ivan, *Drept penal. Partea generală conform noului Cod penal*, ediția 3, revizuită și adăugită, Editura C.H. Beck, București, 2017, p. 68, 79).

Infrațiunile vizate de studiul nostru au următorul conținut în Codul penal:

Art. 188. Omorul

(1) *Uciderea unei persoane se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.*

(2) *Tentativa se pedepsește.*”

„Art. 189. Omorul calificat

(1) *Omorul săvârșit în vreuna dintre următoarele împrejurări:*

a) *cu premeditare;*

b) *din interes material;*

c) *pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse;*

2. Știința criminologiei a încercat să găsească răspunsuri la întrebările sus-menționate, formulând diverse teorii și metode de cercetare, cu referire la criminalitatea violentă, în special aceea a uciderii semenilor.

Școala comunistă a promovat ideea precum că fenomenul criminal depinde de condițiile economice, în sensul că *inegalitatea economică* ar genera criminalitatea²; mai mult, infracțiunile săvârșite în perioada anterioară Revoluției Române din decembrie 1989 ar avea drept cauză mentalitățile capitaliste³, acele „rămășițe” în gândirea umană. Prin urmare, criminologia marxistă considera în mod utopic că „ajungerea în epoca de aur și făurirea completă a comunismului”⁴ vor duce în mod inevitabil la dispariția fenomenului criminal⁵. S-a replicat acesteia (de către Raffaele Garofalo) că nu se explică de ce mulți din clasele avute se numără printre infractori⁶.

Oare *sărăcia* generează criminalitatea? Unii au negat cu vehemență (Lambert Adolphe Jaques Quetelet, Andre-Michel Guerry)⁷. Dacă în cazul criminalității achizitive, ar putea fi găsită cauza în pauperizare, cetățenii fiind determinați astfel să-și însușească, pe căi ilicite, cele necesare traiului, în ipoteza criminalității violente, o astfel de opinie „roșetă” încă de la prima ei rostire, mai ales în cazul criminalilor careucid cu sânge rece.

În acest cadru, *teoria anomiei* (formulată mai întâi de către Emile Durkheim și apoi dezvoltată de către Robert K. Merton) a subliniat că fenomenul criminal apare atunci când există un decalaj prea mare între scopurile propuse și mijloacele legitime, acestea din urmă fiind accesibile numai anumitor categorii

d) pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni;

e) de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor;

f) asupra a două sau mai multor persoane;

g) asupra unei femei gravide;

h) prin cruzimi.

se pedepsește cu detențiune pe viață sau închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Tentativa se pedepsește.”

Art. 193. Lovirile sau vătămurile cauzatoare de moarte

Dacă vreuna dintre faptele prevăzute în art. 193 (respectiv lovirile sau alte violențe, adăugirea noastră – Gh. Ivan, M. Maxim) și art. 194 (și anume vătămarea corporală, adăugirea noastră – Gh. Ivan, M. Maxim) a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani.”

Este de relevat că conceptul de *infracțiune* cu care operează Dreptul penal este diferit de cel care intră în competența Criminologiei. Spre deosebire de penaliști, o faptă comisă de către un iresponsabil (de pildă, cel cu discernământul abolit) este analizată de către criminologi. Însă, potrivit Dreptului penal, o atare faptă nu constituie infracțiune și nu poate fi angrenată răspunderea penală a celui care a săvârșit-o.

² A se vedea, pe larg, V. Cioclei, *Manual de criminologie*, ediția 6, revizuită și adăugită, Editura C.H. Beck, București, 2016, p. 75-77.

³ Cu privire la capitalism, a se vedea site-ul <https://ro.wikipedia.org/wiki/Capitalism> (accesat la 24 octombrie 2018).

⁴ Relativ la comunism, a se vedea site-urile: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Comunism>; https://ro.wikipedia.org/wiki/Rom%C3%A2nia_comunist%C4%83 (ambele accesate la 24 octombrie 2018).

⁵ Unii autori au relevat chiar că doborârea orânduirii capitaliste bazate pe clase antagonice și a preluării puterii de stat de către forțele comuniste vor duce la îndreptarea tuturor relelor sociale (R.M. Stănoiu, *Metode și tehnici de cercetare în criminologie*, Editura Academiei, București, 1981, p. 49-58).

⁶ Dovada o avem și astăzi în fața noastră: personalități din societatea înaltă, cu averi și salarii pe măsură, au fost trimise în judecată și/sau condamnate pentru corupție.

⁷ A se vedea, pe larg, V. Cioclei, *op. cit.*, p. 73.

sociale; cetățenii defavorizați recurg la mijloace ilegale, chiar la crimă, pentru a-și atinge scopurile propuse⁸. Numai că această teorie „pălește” în fața oamenilor săraci, dar cinstiți, la care respectul față de lege este mai presus de orice.

După ce inițial Cesare Lombroso a conturat teoria *criminalului înăscut*, acesta fiind din naștere sortit crimei, având deci ceva ereditar, ulterior a relevat că *epilepsia* este aceea care determină crima; așadar, în cazul anumitor persoane, impulsurile spre crimă sunt echivalentul convulsiilor epileptice⁹, acestea neputând fi oprite.

Sigmund Freud, creatorul psihanalizei, a opinat că crima s-ar datora *instinctului sexual* sau, mai mult, *Complexului lui Oedip* ori *sentimentului de culpabilitate tipic nevrozelor* care a rămas în stare inconștientă și în perioada anterioară comiterii faptei¹⁰. În acest context, Franz Alexander a relevat că nevroticul reacționează la o situație frustrantă prin interiorizare acută, apelând chiar la suicid, în timp ce criminalul se decompensează prin uciderea victimei¹¹.

Totuși, aspectele sus-menționate sunt valabile în cazul criminalilor nevrotici și psihopatici, când își dau în vileag tulburările nervoase/psihice pe care le aveau înainte de a trece la actul criminal; în ipoteza criminalilor normali psihic, cauzele crimei trebuie căutate în altă parte. Oricum, așa cum vom vedea mai departe, și aceștia din urmă prezintă, într-o formă sau alta, o tulburare, mai ales cea de personalitate.

Nu trebuie să uităm pe acel criminal în serie, Albert Fish, care după ce a fost condamnat la moarte pentru 15 crime (deși comisese vreo 400), înainte de a fi executat pe scaunul electric, a declarat că „va fi ultimul fior, unul dintre puținele pe care nu le-a încercat încă!” Nu s-a pus în evidență nicio tulburare organică sau de altă natură, nici ereditatea nu a putut fi făcută responsabilă de faptele săvârșite¹².

Un alt autor (Etienne de Greeff¹³) merge mai departe, susținând că personalitatea criminalului, ca și personalitatea umană în general, este determinată de *instincte*; deci, toate instinctele umane formând un întreg, și anume *structura afectivă*, generează crima. În cadrul acestei structuri, conflictul între *instinctele de apărare* (egoiste) și cele de simpatie (altruiste) va crea o tulburare de caracter, precum și o insuficiență a inteligenței, acestea făcând posibilă trecerea la actul criminal.

Pentru a deosebi pe infractori de noninfractori, unii criminologi (cum ar fi Jean Pinatel) au creat conceptul de *personalitate criminală*, un model explicativ și, totodată, operațional; acesta are un nucleu central, care comandă, de altfel,

⁸ *Idem*, p. 114-115.

⁹ *Idem*, p. 84-89.

¹⁰ *Idem*, p. 118-122.

¹¹ T.B. Butoi, *Criminologie. Comportamente criminale*, Editura Solaris Print, București, 2009, p. 58.

¹² Printre alte atrocități, Albert Fish a declarat cu lux de amănunte că: „am ucis un copil de 4 ani și l-am biciuit până când sângele a început să-i curgă pe picioare și am putut să-l beau; apoi am pregătit o tocană din urechi, nas, bucăți din față și burtă... era delicios” (a se vedea, pe larg, M.M. Peña, *Istoria canibalismului*, Editura Corint, București, 2009, p. 292-297).

¹³ A se vedea, pe larg, V. Cioclei, *op. cit.*, p. 124-125.

trecerea la săvârșirea actului criminal; componentele nucleului sunt: egocentrismul, labilitatea, agresivitatea și indiferența afectivă¹⁴.

Criminologul Edwin Sutherland¹⁵, fondatorul teoriei *asociațiilor diferențiale* și a sintagmei *criminalității gulerelor albe*, a relevat că comportamentul criminal este *învățat* de la alții în interiorul unui grup de persoane, și nu moștenit. În societate, existând o organizare socială diferențială, atunci și grupurile de persoane sunt diferite, unele generând crima.

Comportamentul uman fiind indeterminabil în opinia lui Thorsten Sellin¹⁶, *conflictul de culturi* ar sta la baza crimei; prin urmare, individul, supunându-se unei norme acceptate de către grupul din care face parte, încalcă automat o alta care aparține altui grup.

Howard S. Becker¹⁷, autorul teoriei *angajamentului*, subliniază că infractorul săvârșește o faptă fie pentru că nu este suficient de *angajat* în societate și deci nu are ce pierde (cum se întâmplă cu cel care respectă legea, acesta urmărind păstrarea avantajelor de care se bucură – un serviciu, un venit etc.), fie își găsește justificări pentru actul său ilegal (de pildă, dă vina pe situația în care s-a aflat, fiind total neputincios, sau consideră că nu a prejudiciat pe nimeni – o luptă între bande este reciproc acceptată, neinteresând comunitatea – ori că nu a făcut ceva greșit, chiar dacă a luat mită, fiind condamnat definitiv de către instanța de judecată¹⁸).

Mediul social este „zeama” criminalității, iar „microbul”, criminalul, acesta acționând atunci când găsește „zeama” care îl face să fermenteze, afirma Alexandre Lacassagne într-unul dintre aforismele sale¹⁹.

Enrico Ferri a formulat *teoria multifactorială*, cauza crimei fiind *anormalitatea bio-psiho-socială*, motiv pentru care criminalul săvârșește fapta din cauza tiraniei fatale a organismului său anormal și a mediului exterior²⁰.

Criminologul Gabriel Tarde a subliniat rolul *imitației* în formarea comportamentului criminal; deci, criminalul acționează contra normei penale pentru că așa a văzut că se procedează în mediul său²¹. Deși poate fi acceptată ca o explicație a adoptării de conduite ilicite în rândul unor tineri, totuși, nu trebuie uitat faptul că totul depinde de fiecare individ în parte, mai ales că unii nu se lasă influențați sub nicio formă de anumite modele criminale.

Cercetările *genetice* au descoperit două anomalii: una cu formula 47 XXY (denumită *sindromul lui Klinefelter*), iar alta cu formula 47 XYY (asociată cu *cromozomul crimei*). Întrucât ambele anomalii au fost întâlnite și la persoane

¹⁴ *Idem*, p. 125-126, 133.

¹⁵ *Idem*, p. 109-111.

¹⁶ *Idem*, p. 111-113.

¹⁷ *Idem*, p. 115-117.

¹⁸ Gh. Ivan, *Generalități – Aspecte de ordin criminologic (Infrațiuni de corupție și de serviciu)*, în „Explicațiile noului Cod penal, Vol. IV. Articolele 257-366”, de G. Antoniu (coordonator) ș.a., Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 167-168.

¹⁹ A se vedea, pe larg, V. Cioclei, *op. cit.*, p. 74-75.

²⁰ *Idem*, p. 93-98.

²¹ *Idem*, p. 77-79.

noninfractoare (rămânând în această stare până la finalul vieții) s-a conchis că ele nu pot fi generalizate și reținute cauze exclusive ale criminalității²². De menționat faptul că există oameni (infractori sau noninfractori) care nu prezintă niciuna dintre cele două anomalii cromozomiale.

În doctrina noastră s-a opinat că, având în vedere marea varietate de puncte de vedere referitoare la cauzele criminalității, *conjugarea eforturilor explicative ale tuturor teoriilor* trecute în revistă pare să fie singura variantă viabilă în stadiul actual al criminologiei²³.

Fiecare om prezintă o *entropie psihică*, adică o anumită organizare a sistemului psihic. La un moment dat, poate interveni o dezorganizare (lucru, de altfel, firesc odată cu înaintarea în vârstă), care la congruența cu un factor dezechilibrant din ambianță, mai ales cu e motiuitatea negativă intensă, duce la apariția unei aberații criminogene²⁴; prin urmare, comportamentul criminogen reprezintă un epifenomen al entropiei psihice, totdeauna actul crimei fiind raportabil la o stare de psihoentropie crescută²⁵, și nu la una minoră.

În ceea ce ne privește, opinăm că modul de comportare a unui individ este determinat de *trăsăturile sale de personalitate*²⁶, trăsături formate, în decursul devenirii umane, din interacțiunea mediului (inclusiv a educației) cu *predispozițiile naturale* (pe care el le-a prezentat la naștere), iar *situația* din ambianță nu poate fi decât o *cauză ivită* în calea manifestării personalității sale²⁷. Individul uman poate influența situațiile, poate alege pe unele și poate evita pe altele²⁸. De fapt, fiecare individ își „construiește” niște strategii de bază asupra realității obiective, care vor influența ulterior reacția sa de ripostă, dirijându-i astfel comportamentul (de pildă, își propune să nu se implice în situațiile conflictuale care se vor ivi în cazul unui om care respectă ordinea de drept, sau, din contră, să ucidă mai multe persoane, pentru a-și potoli „setea de sânge”, în cazul multor criminali în serie și, totodată, canibali)²⁹. Un exemplu din practică este elocvent în acest sens:

Inculpatul M.S., în vârstă de 49 de ani, fiind sub influența băuturilor alcoolice, după ce a avut o discuție contradictorie cu fosta lui parteneră, la ieșirea din curtea imobilului, a văzut-o pe nepoata acesteia, o minoră în vârstă de 3 ani, moment în care s-a decis să o răpească. Ajungând într-o zonă izolată cu minora în brațe, inculpatul s-a simțit excitat sexual, motiv pentru care a așezat-o în interiorul unei gropi. A dezbrăcat-o de pantaloni și chiloți, după care a

²² *Idem*, p. 105-108.

²³ *Idem*, p. 145-158.

²⁴ C.C. Stegăroiu, *Comportamentul criminogen. Epifenomen psiho-entropic*, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 258-259.

²⁵ *Idem*, p. 332-333.

²⁶ Trăsătura de personalitate este o tendință de reacție, având un caracter permanent, modificarea sa producându-se în mod excepțional – doar ca efect al unor afecțiuni cerebrale grave (Gh. Ivan, *Individualizarea pedepsei*, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 28).

²⁷ Gh. Ivan, *Individualizarea pedepsei*, *op. cit.*, p. 29.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

posedat-o, introducându-și penisul în vaginul ei; anterior o penetrase vaginal cu degetul arătător de la o mână. Întrucât minora plângea neîncetat, inițial inculpatul i-a acoperit cu mâna fața și, urcându-se peste ea pentru a o penetra vaginal, a presat-o de solul pietros, comprimându-i imediat corpul ei firav. Neținând seama de starea în care ajunsese minora, a întors-o și a penetrat-o și anal. Ajungând la orgasm, inculpatul și-a abandonat victima în agonie. La circa două zile, aceasta a fost găsită decedată într-o baltă de sânge, de către organele de poliție, deși fuseseră sesizate imediat după răpirea minorei. Inculpatul nu a recunoscut violarea victimei, deși necropsia a pus în evidență prezența spermei acestuia în secreția vaginală, precum și în anusul victimei; mai mult, profilul ADN al inculpatului a fost identificat la nivelul secreției vaginale a minorei, precum și în alte zone ale corpului sau pe unele obiecte vestimentare; tot astfel, și profilul ADN al victimei a fost găsit pe corpul inculpatului³⁰.

Studiul de caz ne relevă următoarele: *situația* contextuală (existența minorei fără supraveghere) i-a încornit inculpatului M.S. ideea de a o răpi; *instinctul sexual* i s-a aprins și i-a „dictat” refularea prin violarea minorei, chiar dacă aceasta nu era împlinită sexual; *indiferența afectivă* îl face pe inculpat să nu manifeste niciun fel de milă față de o ființă fragedă, din aceeași specie cu el, știind că penisul lui în erecție o va distruge pe vecie. Deci, trăsăturile de personalitate (indiferența afectivă, satisfacerea instinctului sexual pe căi ilicite) s-au manifestat în plenitudinea lor atunci când s-a ivit „ocazia”. *Terapia* aplicată: detențiunea pe viață³¹; tratament adecvat pentru înfrânarea impulsurilor sexuale, precum și pentru reactivarea trăsăturii empatiei.

Chiar dacă în antecedenta inculpatului sus-menționat ar fi existat strămoși cu aceleași preocupări infracționale, este de menționat că comportamentul uman este numai într-o anumită măsură predeterminat ereditar³², deoarece la naștere

³⁰ A se vedea, pe larg, Parchetul de pe lângă Tribunalul Giurgiu, Rechizitoriul nr. 233/P/2014 din 15 septembrie 2014, nepublicat.

³¹ Într-adevăr, așa cum întrevedeam, prin Sentința penală nr. 1128/2014 a Tribunalului Giurgiu, inculpatul M.S. a fost condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață pentru infracțiunile de lipsire de libertate în mod ilegal, viol și omor calificat.

După cum știm, în România, nu este permisă pedeapsa cu moartea.

³² A existat cazul Rîmaru – tată și fiu. Mai întâi, tatăl, Rîmaru Florea, a ucis cinci femei, în anul 1944, în București. Ulterior, fiul, Rîmaru Ion, născut în anul 1946, student la medicină veterinară, a violat și a ucis patru femei, în perioada anilor 1970-1971, în București; tot fiul a mai comis și alte infracțiuni de viol și tentativă la omor, victimele fiind tot femei. Modul de operare (în cazul uciderii) era același ca al tatălui. S-a tras concluzia că acest caz confirmă integral teoria lui Cesare Lombroso, existând o „transmitere ereditară pulsional genetică a precodificării criminogene” – criminal în serie organizat (T.B. Butoi, *op. cit.*, p. 319-328). Totuși, nu a funcționat aceeași transmitere ereditară și în cazul celorlalți doi copii ai lui Rîmaru Florea, care fuseseră crescuți de mamă după despartirea de către acesta. Este de menționat că Rîmaru Ion a fost educat de către tată, dar, se pare, în sensul criminantății (a se vedea site-ul <http://miscareaderezidenta.ro/reportaj/blestemul-familiei-rimaru-ion-rimaru-criminal-in-serie-condamnat-la-moarte-11907.html>, accesat la 14 august 2018). Chiar dacă a existat același fond genetic, totuși *situația educativă* bună și-a spus cuvântul în privința copiilor care nu au urmat calea delincvenței.

Tot *situația* (sub forma incapacității organelor de urmărire penală de a-l identifica pe criminal) a făcut posibilă cea de-a doua serie de crime. Deși, în anul 1944, se găsisse o urmă digitală la locul unei crime, organele de urmărire penală nu au reușit să-l identifice pe autorul acelor fapte odioase. L-au căutat în cazierile judiciare (fișele dactiloscopice decadactilare), însă în zadar; era o persoană fără antecedente penale; în atari condiții, trebuia constituit un cerc de supecți, lucru ce nu s-a putut realiza din cauza lipsei informațiilor. Însă Rîmaru Ion a fost identificat ca fiind autorul infracțiunilor din perioada anilor 1970-1971, pe baza unui certificat medical, eliberat

individul prezintă niște „predispoziții naturale”, care ulterior, sub influența mediului (inclusiv al educației), se transformă în trăsături psihice, de personalitate, acestea direcționându-i apoi comportamentul³³.

În genere, omul-infractor este un om normal, înzestrat cu liber arbitru, având posibilitatea să aleagă între cele două variante – de a încălca legea penală sau de a se conforma acesteia³⁴.

O subliniere se impune: trebuie să facem distincție între cauzele crimei ca fenomen individual și cele ale criminalității ca fenomen colectiv³⁵.

3. Provocarea este un alt concept cu care vom opera, dar nu în accepțiunea dată de dreptul penal³⁶, ci în sensul de orice acțiune/inacțiune a victimei care determină o ripostă a criminalului (de pildă, victima nu-i dă nicio atenție criminalului, deși acesta a rugat-o să-i spună ceva). Se întâmplă uneori ca atitudinea victimei să fie percepută de către criminal ca fiind una de sfidare, și suprapunându-se unui fond psihic ușor alterat, îl determină să treacă la actul criminal, având ca unic scop eliminarea fizică a victimei; la finalul actului, el resimte refularea, în sensul de liniștire emoțională. Din punct de vedere criminologic, asemenea situații provocatoare prezintă importanță în analiza cauzelor care l-au determinat pe criminal să reacționeze agresiv.

Prin *conflict spontan* înțelegem acel incident dintre criminal și victimă, ambele părți contribuind într-o anumită măsură la declanșarea sa (de exemplu, s-au luat ceartă din cauza năzbâtiilor copilului lor minor, unul considerându-l vinovat și dorind astfel să-l sancționeze prin interzicerea vizionării unui film, iar celălalt, nu). Spontanitatea circumstanțiază conflictul, acesta ivindu-se brusc, pe neașteptate; poate avea la bază atât o situație actuală (ca în exemplul dat), cât și una din trecut (cum ar fi existența unei dușmăanii între personajele actului criminal).

pe numele lui și pierdut la locul unei crime. După condamnarea la pedeapsa cu moartea și executarea acestuia, tatăl, Rîmaru Florea, în vârstă de 52 de ani, a căzut dintr-un tren aflat în mișcare și a decedat. Cu ocazia autopsiei și a recoltării impresiunii digitale, s-a descoperit că urma digitală comună crimelor din 1944 aparținea defunctului-tată.

În rămas o necunoscută strigătul fiului înaintea execuției sale: „Tata este vinovatul...”. Oricum, în recursul declarat, Rîmaru Ion a precizat că: suferă de un sindrom nevrotic și de psihopatie, iar necesitățile sexuale nu și le putea satisface normal, întrucât femeile îl refuzau, fiind nevoit astfel să le lovească în cap pentru a le putea viola; tatăl a fost cel care l-a încurajat să procedeze în acel mod (a se vedea site-ul https://adevarul.ro/news/eveniment/cazul-rimaru-declaratia-cutremuratoare-facuta-asasin-1_50ad9e88742d5a663983c64/index.html, accesat la 14 august 2018).

³³ Gh. Ivan, *Individualizarea pedepsei*, op. cit., p. 26.

³⁴ Gh. Ivan, M.-C. Ivan, *Human behaviour and the criminal penalty*, LAP LAMBERT Academic Publishing, Saarbrücken, Germany, 2014, p. 70.

³⁵ A se vedea, pe larg, V. Cioclei, op. cit., p. 7-17, 96.

³⁶ Potrivit art. 75 alin. (1) lit. a) C.pen., constituie circumstanță atenuantă legală „săvârșirea infracțiunii sub stăpânirea unei puternice tulburări sau emoții, determinată de o provocare din partea persoanei vătămate, produsă prin violență, printr-o atingere gravă a demnității persoanei sau printr-o altă acțiune ilicită gravă”; deci, *provocarea* presupune existența în persoana autorului a unei puternice tulburări și/sau emoții, acestea stări fiind declanșate de către persoana vătămată (victima infracțiunii săvârșite de către autor), dar nu oricum, ci numai prin violență, printr-o atingere gravă a demnității persoanei sau printr-o altă acțiune ilicită gravă (a se vedea, pe larg, Gh. Ivan, M.-C. Ivan, *Drept penal. Partea generală conform noului Cod penal*, op. cit., p. 251-252).

II. Cercetare criminologică

1. Date de ordin general

Considerând că *analiza cincinală* este elocventă pentru a formula unele concluzii veridice, ne-am îndreptat atenția asupra perioadei anilor 2011-2015 (în continuare perioada analizată).

Chiar dacă ne vom folosi de *tehnica cantitativă*, totuși aceasta permite desprinderea multor elemente care să faciliteze și o *cercetare calitativă*³⁷ a *criminalității violente letale pure* [adică aceea care a vizat moartea victimelor prin săvârșirea infracțiunilor de omor (simplu și calificat)³⁸ și de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte].

Studiul de față vizează *criminalitatea aparentă* (astfel cum a fost descoperită de către organele de urmărire penală și deferită justiției, precum și adusă la cunoștința noastră), și nu *criminalitatea reală* (și anume aceea efectiv săvârșită pe teritoriul României) sau *legală* (adică aceea relevată de către hotărâri de condamnare rămase definitive).

Așadar, *materialul de bază*, care ne-a furnizat datele necesare cercetării criminologice, a înglobat fișele criminologice teritoriale și rechizitoriile comunicate de către parchetele de pe lângă tribunale³⁹. În urma centralizării și întocmirii *fișei criminologice la nivel național*, ambele operații fiind realizate la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Serviciul de documentare și statistică judiciară, Compartimentul de criminologie, au rezultat următoarele:

A. În anul 2011 au fost emise de către procurori în total un nr. de 475 de rechizitorii cu: 573 de inculpați, majoritatea fiind trimiși în judecată în stare de arest preventiv, 486 de victime.

Anul 2011

Parchetul de pe lângă Tribunalul	Nr. rechizitorii
Alba	2

Anul 2011

Parchetul de pe lângă Tribunalul	Nr. rechizitorii
Harghita	9

³⁷ In sens contrar, R.M. Stănoiu, *op. cit.*, p. 150-159.

³⁸ La aceste infracțiuni, vom lua în considerare atât fapta consumată (deci, care a dus la decesul victimei), cât și cea tentată. Mai mereu, tentativa la omor prezintă o gravitate deosebită (de exemplu, deși victima a fost supusă unor cruzimi, totuși ea a putut fi salvată de către o echipă de medici profesioniști, rămânând însă cu sechele ireversibile).

³⁹ Nu toate parchetele de pe lângă tribunale (de pildă, București, Constanța etc.) și-au îndeplinit obligația de a comunica Secției de resurse umane și documentare din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție documentele prevăzute în Ordinul nr. 213/2014 (al procurorului general al parchetului menționat anterior) privind organizarea și funcționarea sistemului informațional al Ministerului Public, cu modificările și completările ulterioare, și anume: fișa criminologică a inculpatului și a victimei în cazul infracțiunilor prevăzute în art. 188 (omorul simplu), art. 189 (omorul calificat), art. 190 (uciderea la cererea victimei), art. 191 (determinarea sau înlesnirea sinuciderii), art. 195 (lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte) și art. 200 (uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă) din noul Cod penal, potrivit modelului ce a fost comunicat, precum și copiile rechizitoriilor sau acordurilor de recunoaștere a vinovăției pentru aceste infracțiuni.

Aceeași situație s-a constatat și în cazul parchetelor militare și al Secției de urmărire penală și criminalistică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Arad	6	Ialomița	5
Argeș	10	Iași	27
Bacău	36	Maramureș	16
Bihor	4	Mehedinți	17
Bistrița-Năsăud	8	Mureș	8
Botoșani	16	Neamț	19
Brașov	8	Olt	20
Brăila	12	Prahova	1
Buzău	6	Satu Mare	4
Caraș-Severin	4	Suceava	29
Călărași	7	Teleorman	4
Cluj	20	Timiș	14
Covasna	2	Tulcea	15
Dâmbovița	16	Vâlcea	11
Dolj	27	Vaslui	34
Galați	34	Vrancea	7
Giurgiu	7	TOTAL FAPTE:	475
Gorj	19		

B. În anul 2012, au fost emise de către procurori în total un nr. de **594** de rechizitorii cu: **711** inculpați, majoritatea fiind trimiși în judecată în stare de arest preventiv; **630** de victime.

Anul 2012

Parchetul de pe lângă Tribunalul	Nr. rechizitorii
Alba	2
Arad	5
Argeș	8
Bacău	53
Bihor	4
Bistrița-Năsăud	9
Botoșani	22
Brașov	17
Brăila	14
Buzău	4
Caraș-Severin	13
Călărași	2
Cluj	19
Covasna	3
Dâmbovița	12

Anul 2012

Parchetul de pe lângă Tribunalul	Nr. rechizitorii
Harghita	7
Ialomița	4
Iași	47
Maramureș	25
Mehedinți	17
Mureș	9
Neamț	17
Olt	28
Prahova	1
Satu Mare	4
Suceava	30
Teleorman	11
Timiș	23
Tulcea	23
Vâlcea	13

Dolj	35
Galați	46
Giurgiu	2
Gorj	12

Vaslui	39
Vrancea	14
TOTAL FAPTE:	594

C. În anul 2013, au fost emise de către procurori în total un nr. de 541 de rechizitorii cu: 701 inculpați, majoritatea fiind trimiși în judecată în stare de arest preventiv; 603 de victime.

Anul 2013

Parchetul de pe lângă Tribunalul	Nr. rechizitorii
Alba	4
Arad	7
Argeș	4
Bacău	53
Bihor	0
Bistrița-Năsăud	2
Botoșani	19
Brașov	18
Brăila	13
Buzău	3
Caraș-Severin	3
Călărași	7
Cluj	14
Covasna	2
Dâmbovița	12
Dolj	43
Galați	39
Giurgiu	0
Gorj	18

Anul 2013

Parchetul de pe lângă Tribunalul	Nr. rechizitorii
Harghita	4
Ialomița	1
Iași	46
Maramureș	3
Mehedinți	13
Mureș	19
Neamț	22
Olt	38
Prahova	0
Satu Mare	7
Suceava	29
Teleorman	6
Timiș	17
Tulcea	13
Vâlcea	10
Vaslui	40
Vrancea	7
TOTAL FAPTE:	541

D. În anul 2014, au fost emise de către procurori în total un nr. de 452 de rechizitorii cu: 614 inculpați, majoritatea fiind trimiși în judecată în stare de arest preventiv; 530 de victime.

Anul 2014

Parchetul de pe lângă Tribunalul	Nr. rechizitorii
Alba	3
Arad	4

Anul 2014

Parchetul de pe lângă Tribunalul	Nr. rechizitorii
Harghita	6
Ialomița	8

Argeş	2	Iaşi	41
Bacău	40	Maramureş	1
Bihor	0	Mehedinţi	18
Bistriţa-Năsăud	6	Mureş	19
Botoşani	9	Neamţ	20
Braşov	11	Olt	33
Brăila	8	Prahova	0
Buzău	7	Satu Mare	3
Caraş-Severin	3	Suceava	11
Călăraşi	8	Teleorman	4
Cluj	15	Timiş	18
Covasna	0	Tulcea	7
Dâmboviţa	10	Vâlcea	11
Dolj	26	Vaslui	19
Galaţi	43	Vrancea	15
Giurgiu	4	TOTAL FAPTE:	452
Gorj	19		

E. În anul 2015, au fost emise de către procurori în total un nr. de 467 de rechizitorii cu: 518 inculpați, majoritatea fiind trimiși în judecată în stare de arest preventiv; 468 de victime.

Anul 2015

Parchetul de pe lângă Tribunalul	Nr. rechizitorii
Alba	1
Arad	5
Bacău	50
Bistriţa-Năsăud	4
Botoşani	11
Braşov	24
Brăila	14
Bucureşti	1
Buzău	14
Caraş-Severin	7
Călăraşi	1
Cluj	13
Dâmboviţa	10
Dolj	24
Galaţi	42
Giurgiu	1

Anul 2015

Parchetul de pe lângă Tribunalul	Nr. rechizitorii
Iaşi	40
Maramureş	2
Mehedinţi	19
Mureş	6
Neamţ	21
Olt	34
Satu Mare	5
Suceava	14
Teleorman	3
Timiş	12
Tulcea	7
Vâlcea	13
Vaslui	29
Vrancea	7

Gorj	16		
Harghita	5	TOTAL FAPTE:	467
Ialomița	12		

Din datele statistice publicate pe site-ul Ministerului Public⁴⁰ rezultă următoarele situații interesante (deși acestea vizează inculpații trimiși în judecată, și nu faptele săvârșite):

a) total inculpați

Anul	Total inculpați trimiși în judecată pentru omor, din care pentru:	faptă consumată	Creștere (+) sau scădere (-) față de anul anterior
			(%)
2011	977	217	-3,10/-32,00
2012	1014	202	+3,80/-6,90
2013	1093	241	+7,80/+19,30
2014	1004	380	-8,10/+57,70
2015	1051	395	+4,70/+3,90

Anul	Total inculpați trimiși în judecată pentru loviri sau vătămări cauzatoare de moarte	Creștere (+) sau scădere (-) față de anul anterior
		(%)
2011	83	-17,00
2012	84	+1,20
2013	84	
2014	78	-7,10
2015	58	-25,60

(b) situația pe județe (inclusiv municipiul București)

Anul 2011

Județul	Nr. inculpați trimiși în judecată pentru omor/faptă consumată
Alba	53/4
Arad	15/3
Argeș	13/8

Anul 2011

Județul	Nr. inculpați trimiși în judecată pentru omor/faptă consumată
Hunedoara	14/1
Ialomița	14/4
Iași	34/20

⁴⁰ <http://www.mpublic.ro/ro/content/raport-de-activitate> (accesat la 24 octombrie 2018).

Bacău	54/10
Bihor	23/1
Bistrița-Năsăud	15/7
Botoșani	8/0
Brașov	27/13
Brăila	18/3
București	83/3
Buzău	24/5
Harghita	10/1
Caraș-Severin	12/4
Călărași	36/1
Cluj	23/0
Constanța	39/1
Covasna	7/5
Dâmbovița	11/1
Dolj	28/12
Galați	48/24
Giurgiu	19/4
Gorj	10/0

Maramureș	33/1
Mehedinți	10/3
Mureș	23/11
Neamț	19/9
Olt	24/1
Prahova	7/1
Satu Mare	9/3
Sălaj	4/1
Sibiu	30/0
Suceava	27/7
Teleorman	23/0
Timiș	19/10
Tulcea	18/2
Vâlcea	12/4
Vaslui	33/5
Vrancea	19/3

c) total inculpați minori

Anul	Total inculpați minori trimiși în judecată pentru omor, din care pentru:	faptă consumată	Creștere (+) sau scădere (-) față de anul anterior (%)
2011	42	7	-19,20/-63,20
2012	68	8	+61,90/+14,30
2013	55	10	-19,10/+25,00
2014	53	21	-3,60/+110,00
2015	62	24	+17,00/+14,30

Se observă că la nivel național *criminalitatea violentă letală pură* se menține la un nivel ridicat. Începând cu anul 2013, fapta consumată de omor (bineînțeles că ne referim la numărul inculpaților trimiși în judecată) se află într-un trend ascendent.

Municipiul București deține supremația în materie, fiind trimiși în judecată în anul 2011 un număr de 80 de inculpați pentru tentativă la omor și 3 inculpați pentru infracțiunea consumată de omor. Printre județele cu cea mai mare rată la omucidere se numără următoarele (în ordine descrescătoare): Bacău, Alba, Galați, Constanța, Călărași, Iași, Vaslui, Maramureș, Sibiu.

Criminalitatea juvenilă (cu referire la minorii ce aveau vâsta între 14-18 ani, la data săvârșirii faptelor) este tot ridicată, numărul minorilor-criminali în cazul faptelor consumate de omor crescând vertiginos an de an.

Numărul total al crimelor analizate pentru perioada 2011-2015 a fost de **2.529**, acestea formând obiectul a tot atâtea rechizitorii prin care au fost sesizate instanțele de judecată. În total, un număr de **2.717** victime au suferit agresiuni din partea a **3.117** criminali (așa cum rezultă din fișa criminologică la nivel național).

2. Locul săvârșirii crimelor

2.1. Natura mediului social

Majoritatea crimelor au fost săvârșite **în mediul rural**, așa cum reiese din tabelul următor:

Anul	Urban Crime	Rural Crime
2011	131	344
2012	172	422
2013	116	425
2014	91	361
2015	102	365

2.2. Natura locului

Locurile în care au fost săvârșite crimele analizate sunt expuse în tabelele următoare:

Anul 2011 – total cauze: 475

	<i>Locul comiterii crimei</i>	<i>Număr cazuri</i>	<i>%</i>
1	Locuința comună	95	20
2	Strada	117	24,63
3	Locuința victimei	95	20
4	Locuința criminalului	40	8,42
5	Restaurante	38	8
6	În preajma localurilor	10	2,10
7	Câmp	18	3,78
8	Alte locuri (teren viran, pădure, parc etc.)	62	13,05

Anul 2012 – total cauze: 594

	<i>Locul comiterii crimei</i>	<i>Număr cazuri</i>	<i>%</i>
1	Locuința comună	20	3,36
2	Strada	120	20,20
3	Locuința victimei	100	16,83
4	Locuința criminalului	45	7,57
5	Restaurante	38	6,39

6	În preajma localurilor	10	1,68
7	Câmp	25	4,20
8	Alte locuri (teren viran, pădure, parc etc.)	236	39,73

Anul 2013 – total cauze: 541

	<i>Locul comiterii crimei</i>	<i>Număr cazuri</i>	<i>%</i>
1	Locuința comună	127	23,47
2	Strada	145	26,80
3	Locuința victimei	107	19,77
4	Locuința criminalului	58	10,72
5	Restaurante	38	7,02
6	În preajma localurilor	25	4,62
7	Câmp	28	5,17
8	Alte locuri (teren viran, pădure, parc etc.)	13	2,40

Anul 2014 – total cauze: 452

	<i>Locul comiterii crimei</i>	<i>Număr cazuri</i>	<i>%</i>
1	Locuința comună	105	23,23
2	Strada	177	39,15
3	Locuința victimei	9	1,99
4	Locuința criminalului	52	11,50
5	Restaurante	25	5,53
6	În preajma localurilor	16	3,53
7	Câmp	21	4,64
8	Alte locuri (teren viran, pădure, parc etc.)	47	10,39

Anul 2015 – total cauze: 467

	<i>Locul comiterii crimei</i>	<i>Număr cazuri</i>	<i>%</i>
1	Locuința comună	109	23,34
2	Strada	131	28,05
3	Locuința victimei	87	18,62
4	Locuința criminalului	45	9,63
5	Restaurante	33	7,06
6	În preajma localurilor	11	2,35
7	Câmp	20	4,28
8	Alte locuri (teren viran, pădure, parc etc.)	31	6,63

Strada reprezintă principalul loc, situat an de an la vârful ierarhiei, în care au loc agresiunile cele mai nocive pentru omenire, ceea ce denotă că activitatea de prevenție realizată de către organele de menținere a ordinii publice [ale poliției (cu cele două laturi: națională și locală), jandarmeriei etc.] nu este eficientă.

Locuința comună se situează pe locul al doilea, violența în familie [una dintre faptele incriminate în art. 199 C.pen. care include și omorul simplu, și omorul calificat, și lovirile sau vătămarile cauzatoare de moarte, dar săvârșite asupra unui membru de familie (în accepțiunea art. 177 din același cod⁴¹)] întâlnindu-se în majoritatea cazurilor.

Pe poziția a treia se află **locuința victimei**, unii dintre inculpați pătrunzând fără drept în încăperile unde se aflau persoanele vătămate pe care apoi le-au ucis în scop de jaf sau (mai întâi) le-au violat și ucis⁴².

3. Condiții pentru săvârșirea crimelor

Noaptea deține o pondere inimaginabil de mare în conturarea agresiunilor (1.247 de cazuri din totalul de 2.529, reprezentând 49,30%); profitând de întuneric, infractorii au putut să comită faptele mult mai ușor.

Într-un număr de 15 cazuri, au fost constatate **condițiile atmosferice grele** (cum ar fi ninsorile abundente) ca fiind cele care au favorizat săvârșirea crimelor.

4. Concursul între crima violentă pură și o altă infracțiune

Au existat 916 cauze în care faptele ce fac obiectul prezentei analize au fost săvârșite împreună cu alte infracțiuni, în perioada anilor 2011-2015. În funcție de caracterul violent sau nonviolent a celei de-a doua infracțiuni, situația se prezintă astfel:

- A. Număr de infracțiuni concurente – de violență: 486.
- B. Număr de infracțiuni concurente – fără violență: 450.

5. Frecvența calendaristică a crimelor

Zilele preponderent criminogene se situează la sfârșitul săptămânii, atunci când majoritatea cetățenilor își petrec timpul liber în mijlocul familiei sau în diverse locuri recreative.

Elocvente sunt datele prezentate în tabelul de mai jos:

⁴¹ „Art. 177. Membru de familie

(1) Prin membru de familie se înțelege:

a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;

b) soțul;

c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc.

(2) Dispozițiile din legea penală privitoare la membru de familie, în limitele prevăzute în alin. (1) lit. a), se aplică, în caz de adopție, și persoanei adoptate ori descendenților acesteia în raport cu rudele firești.”

⁴² Unei bătrâne de 76 de ani i-a fost tăiat gâtul ca la miei, după ce a fost violată de mai mulți inculpați în locuința ei (a se vedea, pe larg, Parchetul de pe lângă Tribunalul Timiș, Rechizitoriul nr. 1072/P/2010 din 21 octombrie 2011, nepublicat).

Ziua	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015
	Cauze	Cauze	Cauze	Cauze	Cauze
Luni	57	69	69	63	75
Marți	50	78	82	66	53
Miercuri	30	77	78	60	44
Joi	45	71	73	61	59
Vineri	62	66	66	56	58
Sâmbătă	68	104	88	69	83
Duminică	87	108	113	100	95

Creșterea numărului de crime săvârșite în zilele de sâmbătă și duminică se menține la un nivel ridicat, explicabilă mai ales prin consumul excesiv de alcool.

În atari condiții, se poate releva că există o *criminalitate de weekend*, cu un trend ascendent, în care prevenția este minoră sau chiar lipsește cu desăvârșire.

6. Date despre inculpați

6.1. Vârsta

Fenomenul criminal îl întâlnim la toate vârstele. Nici maturitatea vârstnicilor nu mai constituie un stăvilor în calea crimelor; oameni cu vârsta de peste 60 de ani devin criminali într-o clipă din cauza furiei ce le cuprinde întreaga ființă.

În esență, cea mai mică vârstă este cea de 14 ani⁴³, iar cea mai mare, 84 de ani.

6.2. Sexul

Sexul masculin îl predomină pe cel **feminin**. În perioada analizată, doar **164** de femei au săvârșit crime, diferența colosală (**de 2.953**) aparținând bărbaților.

6.3. Locul nașterii

Majoritatea inculpaților s-au născut în mediul urban (**1.992** față de **1.125** în cel rural). Totuși, nu trebuie să uităm că aproape toate mamele de la sate nasc în maternitățile situate în orașele din apropiere, motiv pentru care distincția nu este relevantă în materie.

6.4. Domiciliul

Există o pondere importantă a inculpaților care își au domiciliul în mediul rural (**2.309** față de **808** în cel urban).

⁴³ Potrivit art. 113 C.pen.: „minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal”; „minorul care are vârsta între 14 și 16 ani răspunde penal numai dacă se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ”; „minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii”.

6.5. Stagiului militar

În condițiile în care serviciul militar nu mai este obligatoriu, acesta nu mai poate constitui un criteriu de apreciere.

Cu toate acestea, pentru a ne forma o părere, subliniem că ponderea celor neinstruiți (**1.990**) este mai mare decât a celor cu pregătire militară (**1.127**). Se pare că disciplina militară impusă unora dintre tineri, la o vârstă (încă) plâpândă (18-20 de ani, cum era în anii comunismului), modelează personalitățile în devenire, determinându-le să se conformeze nu numai ordinii militare, dar și celei de drept penal.

6.6. Cetățenia

Față de cetățenii români (**3.111**), cei străini s-au implicat într-un număr infim în comiterea faptelor (doar **6**). Deci, *criminalitatea națională* este creată de proprii cetățeni ai României, deși aceștia au îndatorirea constituțională de a nu încălca drepturile și libertățile celorlalți concetățeni.

6.7. Antecedente penale

Ponderea celor fără antecedente penale este mai mare decât a persoanelor care au suferit condamnări (**2.274** fără antecedente penale; **518** cu antecedente penale, dar nerecidiviști; **325** recidiviști). Există situații (nu multe) în care recidiviștii au comis aceleași infracțiuni (omor-omor), deși fuseseră condamnați și chiar executaseră pedepsele aplicate; se pare că reeducarea acestora în mediul penitenciar a fost deficitară, la care se adaugă tipologia criminalului înnăscut al lui Lombroso (oricât ne-am strădui cu aplicarea unor metode moderne de educație, factorii genetici sunt aceia care exercită o influență preponderentă și determină comportamentul infractorilor-recidiviști⁴⁴). În acest sens, menționăm că un număr total de **17** părinți [16 tați, 1 mamă (o faptă violentă – tentativă la omor)] ai inculpaților au comis infracțiuni anterior. Relativ la rudele apropiate ale acestora (din urma), numărul este mai mare, și anume **49** de frați/surori au săvârșit fapte penale (din care doar unul, o faptă violentă – tentativă la omor).

Într-un singur caz, inculpatul suferise anterior 10 condamnări, dar nu pentru fapte similare (cu cele analizate).

6.8. Starea civilă

În perioada analizată, **1.617** de inculpați erau necăsătoriți, **772** de inculpați figurau căsătoriți, **210** inculpați erau divorțați, **62** de inculpați rămăseseră văduvi, iar **456** de inculpați trăiau în concubinaj.

6.9. Descendenții

Un număr de **1.982** de copii au rezultat din relațiile de conviețuire ale inculpaților, pierzându-și unul dintre părinți ca urmare a arestării preventive sau

⁴⁴ Gh. Ivan, *Individualizarea pedepsei, op. cit.*, p. 51.

a executării pedepsei privative de libertate (închisoarea sau detențiunea pe viață) ori chiar ambii (atunci când celălalt părinte a decedat ca urmare a raptei criminalului-soț).

6.10. Familia proprie – natura relațiilor

Un număr de: **666** de inculpați aveau relații normale; **404**, accidental conflictuale; **316**, permanent conflictuale. Însă procentul este mare în rândul celor care nu aveau familii constituite (**1.731** de inculpați).

6.11. Familia de origine/adoptie (până la majoratul inculpatului)

6.11.1. Grup paternal

Din totalul de **3.117**, doar **23** de inculpați nu aveau familie de origine/adoptie.

6.11.2. Natura relațiilor

Relațiile normale dețin ponderea cea mai importantă (**2.442** de cazuri). Cele accidental conflictuale le întâlnim doar în **459** de cazuri, în timp ce relațiile permanent conflictuale au ponderea cea mai mică (**193** de cazuri).

6.11.3. Organizarea

Majoritatea inculpaților provin din familii organizate (**2.952**). Numai **62** de părinți ai inculpaților erau divorțați, iar despărțiți în fapt, **36**. Relativ la concubinaj, doar **63** de părinți au adoptat acest mod de conviețuire. Într-un singur caz, inculpatul avea tata vitreg.

Un număr de **263** de inculpați aveau ambii părinți decedați, alți **43** de inculpați, doar mamele, iar **158** de inculpați, numai tații.

6.12. Locuința

Din totalul de **3.117**, doar **234** de inculpați aveau locuință instabilă, iar 1 inculpat era om al străzii.

6.13. Discernământul

Majoritatea inculpaților (**3.037**) aveau discernământul păstrat. În cazul a **75** de inculpați, discernământul era diminuat. Numai **5** criminali au prezentat discernământul abolit în momentul săvârșirii crimelor.

6.14. Nivelul de instruire

Situația pregătirii profesionale este următoarea:

Perioada 2011-2015	
<i>Nivelul de școlarizare</i>	<i>Număr inculpați</i>
Analfabet	569
Primar	585
Gimnazial	1.103

Profesional	474
Liceal	335
Postliceal	13
Superior	38

6.15. Ocupația

În perioada analizată, ocupația inculpaților rezultă din tabelul următor:

Agricultor	425
Pensionar	189
Muncitor necalificat	156
Muncitor calificat	102
Student	9
Elev	57
Lucrător agricol	107
Casnic	38
Șofer	22
Întreprinzător particular	24
Lucrător în comerț	19
Funcționar	5
Cadru didactic	2
Politișt	4
Pompier	1
Navigator	1
Personal medical	5
Sportiv	3 (1 de performanță)
Deținut	10
Inginer	2
Alți ocupație (pădurar, agent de pază, zilier, cioban, căruțaș etc.)	628
Fără ocupație	1.328

Predominanța inculpaților fără ocupație este evidentă.

Pe locul doi se situează agricultorii.

Omorurile săvârșite în penitenciare există, ceea ce denotă că supravegherea criminalilor-deținuți este deficitară, iar reeducarea acestora nu este în măsură să le modifice comportamentul ilicit penal, menținându-se riscul de recidivă.

6.15. Locul unde își exercită ocupația

Perioada 2011-2015	
Mediul urban	Mediul rural
428	1.361

Așa cum se cunoaște, conduita umană este influențată nu numai de mediul în care omul trăiește, dar și de cel în care își desfășoară activitatea; așadar, omul ar fi „oglindea” organizațiilor pe care le tranzitează de-a lungul vieții⁴⁵. Acest postulat este valabil și în ipoteza criminalilor. Mediul rural pare să fie cel mai propice factor al criminalității.

6.16. Consumul de alcool și de alte substanțe psihoactive

Cei mai mulți inculpați (1.350) au consumat alcool frecvent, zi și noapte. Doar **un** inculpat a consumat substanțe etnobotanice. În atari condiții, se poate aprecia că beția (mai ales intoxicația etilică) i-a determinat pe mulți să realizeze agresiunea; trecerea la actul criminal a fost mult mai rapidă.

Cei care consumau alcool rar sunt aproape la același nivel cu inculpații sus-menționați (1.225 de inculpați). Deopotrivă, numai **un** inculpat a consumat droguri.

Doar **540** de inculpați erau neconsumatori de alcool.

Deci, din totalul de **3.117** inculpați, un număr de **2.577** erau consumatori de alcool sau de alte substanțe psihoactive.

6.17. Afecțiuni psihice sau neurologice

<i>Afecțiune psihică sau neurologică</i>	<i>Număr inculpați</i>
Tulburare organică de personalitate pe un fond toxic etilic	7
Retard mental ușor (oligofrenie gradul I)	18
Retard mental moderat (oligofrenie gradul 2)	1
Tulburare de personalitate de tip antisocial	20
Tulburare organică de personalitate, agravări onirofile	1
Schizofrenie paranoidă	4
Schizofrenie cronică	2
Schizofrenie reziduală	1
Tulburare de personalitate Schizoidă	4
Tulburare de personalitate Paranoidă	2
Tulburare de personalitate Depresivă	1
Tulburare de personalitate cu tentativă de suicid	1
Tulburare de personalitate instabilă emotiv cu tentativă de suicid	1

⁴⁵ A se vedea, pe larg, Gh. Ivan, *Individualizarea pedepsei, op. cit.*, p. 23.

Tulburare de personalitate Borderline	1
Alte tulburări organice de personalitate	210 (mixtă, delirantă, anxioasă-reaktivă, histrionică etc.)
Depresie	4
Depresie cu tentativă de suicid	1
Depresie reactivă	2
Etilism cronic	7
Intelect liminar cu reacție impulsivă	1
Intelect liminar	10
Tulburare psihotică acută	1
Tulburare acută de stres	1
Dezvoltare dizarmonică – Impulsivitate explozivă	7
Debitate mintală	1
Deteriorare cognitivă	1
Reacție depresivă pe fond psihic	2
Reacție depresivă situațională	3
Tulburare de stres posttraumatic	1
Sindromul de dependență	2
Epilepsie	3
Boală psihică	3
Nevroză pitiatică	1
Psihosindrom organic cerebral	1
Tentativă de suicid	2
Tulburare neurocognitivă	1

Au existat situații când inculpații prezentau două afecțiuni (de pildă, tulburare organică de personalitate și epilepsie).

Numărul mare (329) de criminali cu afecțiuni psihice sau neurologice relevă că se impune o mai mare implicare a oamenilor (în special a personalului medical) în tratarea persoanelor care prezintă asemenea afecțiuni.

6.18. Zodia

Între zodiile inculpaților există diferențe minore, după cum rezultă mai jos:

Perioada 2011-2015	
<i>Zodia</i>	<i>Număr inculpați</i>
Vărsător	185
Pești	202
Berbec	220

Taur	214
Gemeni	204
Rac	208
Leu	194
Fecioară	198
Balanță	197
Scorpion	191
Săgetător	193
Capricorn	179

6.19. Influența mass-media

Numai 5 inculpați au fost influențați de mass-media [3 s-au inspirat din filme și din emisiuni, iar restul, din alte surse (cum ar fi presa)]. Procentul nu este mare, însă relevă că mass-media poate determina conduita criminală.

7. Date privind crima

7.1. Motivul săvârșirii

Perioada 2011-2015	
<i>Motivul săvârșirii</i>	<i>Număr</i>
Fără motiv	1.359
Ura, dușmănia, răzbunarea	1.847
Interese materiale	185
Conflicte spontane	768
Gelozia	213
Și-a răcut singur dreptate	1.396
Mistică religioasă	160
Sexuale	25
Alte situații	5

Este de menționat că la unii inculpați mobilul principal s-a îmbinat cu cel aflat într-o pondere mai mică (de pildă, gelozia cu ura).

7.2. Modul de operare

7.2.1. Folosirea factorilor mecanici, fizici, chimici, psihici

Perioada 2011-2015	
<i>Folosind factori mecanici</i>	<i>Număr cazuri</i>
Obiecte contondente	1.368

Arme albe	9
Arme de foc	43
Asfixie mecanică	31
Înnecare	12
Alte situații	114

Perioada 2011-2015	
<i>Folosind factori fizici</i>	<i>Număr</i>
Frigul	25
Căldura	20
Electricitatea	2
Alte situații	461

Perioada 2011-2015	
<i>Folosind factori chimici</i>	<i>Număr cazuri</i>
Substanțe acide	1
Substanțe toxice	1
Alte situații	1

Perioada 2011-2015	
<i>Folosind factori psihici</i>	<i>Număr cazuri</i>
Hipnoza, sugestia	2
Stări de tensiune	269
Alte situații	

7.2.2. Modul de acțiune

Perioada 2011-2015	
<i>Modul de acțiune</i>	<i>Număr cazuri</i>
În grup	273
Atribuire calități sau funcții	5

7.3. Măsurile luate de către criminal

Perioada 2011-2015	
<i>Măsuri pentru săvârșirea crimei</i>	<i>Număr cazuri</i>
Procurarea armei	498
Deghizarea	17
Stabilirea locului faptei	382

Stabilirea datei săvârșirii	311
------------------------------------	------------

Perioada 2011-2015	
<i>Măsuri pentru ascunderea crimei</i>	<i>Număr cazuri</i>
Îngroparea cadavrului	17
Arderea cadavrului	14
Ascunderea cadavrului	61
Mutilarea cadavrului	5
Incendierea locului faptei	12
Simularea morții accidentale	53
Alte situații (ascunderea sau distrugerea armei etc.)	84

Perioada 2011-2015	
<i>Măsuri pentru a nu fi descoperit</i>	<i>Număr cazuri</i>
Inducere în eroare	512
Necreare sau înlăturare a urmelor	132
Disparația de la domiciliu	285
Alte situații (fuga inculpatului etc.)	10

7.4. Elementele care circumstanțiază fapta

Există unele elemente circumstanțiale care particularizează faptele comise, precum și persoana criminalilor.

Perioada 2011-2015	
<i>Circumstanțe atenuante</i>	<i>Număr cazuri</i>
Depășirea limitelor legitimei apărări	1
Depășirea limitelor stării de necesitate	2
Provocarea	219
Alte situații (înlăturarea rezultatului etc.)	36

Perioada 2011-2015	
<i>Circumstanțe agravante</i>	<i>Număr cazuri</i>
Trei sau mai multe persoane	120

Acte de cruzime	138
Major împreună cu un minor	34
Metode/mijloace periculoase	46
Profitarea de vulnerabilitatea victimei	49
Intoxicația preordinată a criminalului	6

7.5. Cadrul animat în care a fost săvârșită fapta

Perioada 2011-2015	
<i>Grup martori</i>	<i>Număr cazuri</i>
Fără martori	1.182
Cu martori	1.348

Perioada 2011-2015	
<i>Atitudinea martorilor</i>	<i>Număr martori</i>
Indiferență	116
Contemplativă/expectativă	159
Încurajare	46
Aplanare verbală	513
Aplanare prin imobilizare	353
Acordare ajutor	838
Imposibilitate de a interveni	536
Alte situații (frica de criminal, anunțarea autorităților etc.)	38

8. Date despre victimă

8.1. Vârsta

Cea mai fragedă victimă este aceea în vârstă de **2 zile**, iar cea mai vârstnică, persoană de **99** de ani.

8.2. Sexul

Și în cazul victimelor, **sexul masculin (2.069)** îl predomină pe cel **feminin (648)**.

8.3. Domiciliul

La fel ca în cazul criminalilor, se regăsește o pondere importantă a victimelor care își au domiciliul în mediul **rural (1.873)** față de **844** în cel **urban**).

8.4. Antecedente penale

Situația antecedentelor penale este următoarea: fără asemenea antecedente – **2.528** de victime; cu antecedente – **189** de victime, din care **10** pentru nerespectarea relațiilor privind conviețuirea socială.

8.5. Starea civilă

În perioada analizată, **992** de victime erau necăsătorite, **912** victime figurau căsătorite, **173** de victime erau divorțate, **285** de victime rămăseseră văduve, iar **355** de victime trăiau în concubinaj.

8.6. Cetățenia

2.715 victime aveau cetățenia română, iar numai **două**, o altă cetățenie.

8.7. Nivelul de instruire

Situația pregătirii profesionale este următoarea:

Perioada 2011-2015	
<i>Nivelul de școlarizare</i>	<i>Număr victime</i>
Analfabet	69
Primar	784
Gimnazial	1078
Profesional	331
Liceal	339
Postliceal	14
Superior	58
Nu este cazul (vârsta mai mică de 7 ani)	44

8.8. Ocupația

În perioada analizată, ocupația victimelor rezultă din tabelul următor:

Agricultor	525
Pensionar	486
Muncitor necalificat	98
Muncitor calificat	71
Student	18
Elev	76
Lucrător agricol	84
Casnic	134
Șofer	20

Întreprinzător particular	32
Lucrător în comerț	40
Funcționar	17
Specialist cu studii superioare	6
Militar	5
Altă ocupație (polițist, agent de pază, zilier, cioban etc.)	99
Fără ocupație	936
Nu este cazul (vârsta mai mică de 7 ani)	44

8.9. Consumul de alcool

1053 de victime consumaseră alcool, iar 1.069, nu. Însă 595 de victime consumaseră alcool împreună cu agresorii lor.

8.10. Atitudinea victimei

Perioada 2011-2015	
<i>Atitudinea victimei</i>	<i>Număr</i>
Provocatoare	219
Ripostă	454
Evitarea conflictului	639
Aplanarea conflictului	180
Imposibilitatea de manifestare	1.225

8.11. Relația victimei cu criminalul

8.11.1. Relații de rudenie sau prin alianță

Perioada 2011-2015	
<i>Relații de rudenie sau prin alianță</i>	<i>Număr victime</i>
Mamă	62
Tată	91
Fiu/fiică	105
Frate/soră	124
Bunic/bunică	19
Soț/soție	195
Socru/soacră	18
Ginere/noră	10
Cumnat/cumnată	30

Alte situații (unchi, mătușă, nepot etc.)	14
Nu se află în relații	2049

Așa cum se vede din tabelul de mai sus, **violența domestică**⁴⁶ se află la un nivel ridicat (668 de victime).

8.11.2. Relații de fapt sau legale

Perioada 2011-2015	
<i>Relații de fapt sau legale</i>	<i>Număr victime</i>
Concubin/concubină	144
Prieten/prietenă	139
Vecin/vecină	203
Coleg/colegă de școală	3
Coleg/colegă de serviciu	55
Simple cunoștințe	517
Alte situații (fiul concubinei, om al străzii, angajat al criminalului etc.)	24
Nu se află în relații	1.632

8.12. Zodia

Și între zodiile victimelor există diferențe minore, după cum rezultă mai jos:

⁴⁶ Potrivit art. 3 din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 205 din 24 martie 2014, cu modificările și completările ulterioare), prin *violență domestică* se înțelege „*orice inacțiune sau acțiune intenționată de violență fizică, sexuală, psihologică, economică, socială sau spirituală care se produce în mediul familial sau domestic ori între soți sau foști soți, precum și între actuali sau foști parteneri, indiferent dacă agresorul locuiește sau a locuit împreună cu victima*”.

Articolul 5 din legea sus-menționată are următorul conținut:

„(1) În sensul prezentei legi, prin membru de familie se înțelege:

a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, soții și copiii acestora, precum și persoanele devenite rude prin adopție, potrivit legii;

b) soțul/soția și/sau fostul soț/fosta soție; frații, părinții și copiii din alte relații ai soțului/soției sau ai fostului soț/fostei soții;

c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, actuali sau foști parteneri, indiferent dacă acestea au locuit sau nu cu agresorul, ascendenții și descendenții partenerii/partenerului, precum și frații și surorile acestora;

d) tutorele sau altă persoană care exercită în fapt ori în drept drepturile față de persoana copilului;

e) reprezentantul legal sau altă persoană care îngrijește persoana cu boală psihică, dizabilitate intelectuală ori handicap fizic, cu excepția celor care îndeplinesc aceste atribuții în exercitarea sarcinilor profesionale.

(2) În sensul prezentei legi prin victimă se înțelege persoana fizică ce este supusă uneia sau mai multor forme de violență prevăzute la art. 4, inclusiv copiii martori la aceste forme de violență.”

Perioada 2011-2015	
Zodia	Număr victime
Vărsător	187
Pești	170
Berbec	160
Taur	166
Gemeni	190
Rac	188
Leu	213
Fecioară	192
Balanță	168
Scorpion	139
Săgetător	129
Capricorn	158

Cele mai afectate victime se situează în zodia Leului.

III. Concluzii

La nivel național, *criminalitatea violentă letală pură* se menține la un nivel ridicat, ceea ce denotă că măsurile de prevenire/combatere nu au fost eficiente, impunându-se adoptarea altora.

Fenomenul criminal nu este specific unei anumite regiuni, regăsindu-se cu aceeași intensitate atât în Moldova, cât și în Dobrogea sau Maramureș. Zonele bogate generează crima la fel sau chiar mai mult decât cele sărace (cum ar fi municipiul București în comparație cu județul Vaslui).

În atari condiții, sunt necesare următoarele:

A. Eficientizarea activității de prevenție realizată de către organele de menținere a ordinii publice (poliție, jandarmerie etc.), precum și de către organele de impunere penală (procurori și organele de cercetare penală).

B. Aplicarea unor tratamente medicale corespunzătoare persoanelor care suferă de anumite afecțiuni psihice și neurologice, mai ales atunci când acestea dau în vileag, prin manifestările lor, eventualele treceri la acte criminale.

C. Luarea unor măsuri urgente (legislative, judiciare, polițienești) de diminuare a violenței domestice⁴⁷.

⁴⁷ Un prim pas a fost făcut prin Legea nr. 174/2018 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 618 din 18 iulie 2018), când a fost introdus *ordinul de protecție provizoriu*; acesta „se emite de către polițiștii care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, constată că există un risc iminent ca viața, integritatea fizică ori libertatea unei persoane să fie pusă în pericol printr-un act de violență domestică, în scopul diminuării acestui risc”; „ordinul de protecție provizoriu se înaintează de către unitatea de poliție din care face parte polițistul care l-a emis, pentru confirmare, parchetului de pe lângă judecătoria competentă în a cărei rază teritorială a fost emis, în termen de 24 de ore de la data emiterii”.

Urmează ca instituția *ordinului de protecție provizoriu* să fie implementată de către poliție.